

İnternet'e Yönelik Araştırma ve Sorgulama Becerileri Algısı Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). İnternet'e Yönelik Araştırma ve Sorgulama Becerileri Algısı Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23705>

Özet

İnternet'e Yönelik Araştırma ve Sorgulama Becerileri Algısı Ölçeği, bireylerin **İnternet** ortamında bilgi arama, kaynaklar değerlendirme ve elde edilen verilerin güvenilirliğini sorgulama yeteneklerine dair öz algılarını ölçmek amacıyla geliştirilmiş özgün bir psikometrik araçtır. 2019 yılında Kahyaoğlu Erdoğmu ve Akpınar tarafından geliştirilen bu ölçek, artan dijital bilgi akışı karşısında kullanıcıların kendilerini ne kadar yetkin gördüklerini belirlemeyi hedefler.

Ölçek, toplam 25 maddeden oluşmakta olup, uygulama sürecinde 5'li Likert Ölçeği formatında kullanılmaktadır. Yapılan psikometrik çalışmalar, ölçeğin güçlü bir iç tutarlılığa sahip olduğunu göstermiş ve doğrulayıcı **faktör analizi** sonuçlarına göre iki faktörlü yapıya dönüştürülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Araştırma Becerileri, Sorgulama Becerileri, Algı, İnternet Kullanımı, Dijital Okuryazarlık, Ölçek Geliştirme, Öz Yeterlilik.

Yazarlar

Yasemin KAHYAOĞLU ERDOĞMU, Etem AKPINAR

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin **İnternet** üzerindeki bilgi kaynaklarına yönelik araştırma yapma ve bu bilgileri eleştirel bir şekilde sorgulama becerilerine dair sahip oldukları algı düzeylerini saptamaktır. Dijital ortamda bilginin hızla yayılması ve yanlış bilgilerin (dezenformasyon) artması, kullanıcıların bilgiye eleştirel yaklaşma yeteneğini temel bir beceri haline getirmiştir.

Ölçek, bireylerin kendi araştırma stratejilerinin etkinliğini ve ulaştıkları bilgileri doğrulama konusundaki **öz yeterlilik** inançlarını ölçerek, eğitimcilerin ve araştırmacıların dijital okuryazarlık alanındaki ihtiyaçları belirlemesine yardımcı olmak üzere tasarlanmıştır. Ölçek, özellikle eğitim bilimleri ve iletişim çalışmalarında kullanılmak üzere geliştirilmiştir.

Yapı

İnternet'e Yönelik Araştırma ve Sorgulama Becerileri Algısı Ölçeği, kullanıcıların **bilgiye erişim** ve **bilgiyi değerlendirme** süreçlerindeki algılanan yetkinliklerini ölçen iki temel boyuttan oluşmaktadır. Bu iki faktör, kullanıcıların bilgiyi ne kadar derinlemesine araştırdıkları ve elde edilen bulgular ne kadar eleştirel bir süzgeçten geçirdiği yönündeki algılarını temsil eder.

Ölçek maddeleri, bireylerin genellikle bilgi doğrulama süreçlerini atlayarak yüzeysel kabullere yönelme eğilimlerini (örneğin, yalnızca ilk ulaşılan kaynağa güvenme) ve eleştirel düşünme becerilerini (örneğin, bir haberi paylaşmadan önce araştırma yapma) yansıtıcı ifadelerden meydana gelmektedir. Bu yapı, **dijital okuryazarlık** becerilerinin psikolojik yansımaları ölçmek için güçlü bir temel sunar.

Geçerlik

Ölçeğin yapısal **geçerlik** çalışmaları, ölçeğin teorik yapısını desteklediğini kanıtlamıştır. Geçerlik analizleri kapsamında Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yürütülmüştür. Bu analiz, ölçeğin geliştirme sürecinde belirlenen iki faktörlü yapısını, toplanan verilerle uyumlu olduğunu ve istatistiksel olarak doğrulandığını göstermiştir.

DFA sonuçlarının uyum iyiliği indeksleri, ölçeğin amaca uygun bir şekilde yapısal bütünlüğe sahip olduğunu ve maddelerin tasarlanan alt boyutları başarıyla temsil ettiğini doğrulamıştır. Bu durum, ölçeğin bilimsel araştırmalarda güvenle kullanılabilir anlamına gelmektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik analizleri, iç tutarlılık katsayısı olan **Cronbach Alfa** kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen katsayılar, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu ve maddelerin aynı yapıyı tutarlı bir biçimde ölçtüğünü kanıtlamaktadır.

Genel ölçek için hesaplanan **Cronbach Alfa** güvenilirlik katsayısı 0.91 olarak rapor edilmiştir. Ayrıca, ölçeği oluşturan iki alt faktörün güvenilirlik katsayıları da sırasıyla 0.91 ve 0.86 gibi son derece yüksek değerlerde bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin tekrarlı ölçümlerde benzer sonuçlar verme potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerliliğini incelemek amacıyla hem açılmayacak hem de doğrulayıcı analizlerin yapıldığı varsayılmaktadır. Doğrulayıcı **Faktör Analizi** (DFA), 25 maddelik ölçeğin iki temel faktör altında toplandığını kesinleştirmiştir. Bu iki faktör, bireylerin İnternet ortamındaki araştırma ve sorgulama becerilerine dair algılarının farklı boyutlarda temsil etmektedir.

İki faktörlü modelin doğrulanması, ölçeğin teorik çerçevesiyle tutarlı olduğunu ve uygulamaları puanlamayı yaparken bu iki alt boyutu ayrı ayrı değerlendirmesi gerektiğini göstermektedir. Bu yapı, ölçeğin puanlama ve yorumlama kılavuzları açısından temel teşkil etmektedir.

Araç

Test Türü: Geliştirme (Özgün Ölçek Geliştirme Çalışması)

Format: 25 madde, 5'li Likert Ölçeği (1= Hiç Katılmıyorum - 5= Tamamen Katılıyorum)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite Öğrencileri ve Genel İnternet Kullanıcılar

Yaş Grubu: Genç Yetkinler (Yaklaşık 18 yaş ve üzeri)

Popülasyon Detayları: Ölçek, dijital bilgi okuryazarlığı becerilerine dair algılarını ölçmek amacıyla, aktif internet kullanıcıları olan bireylere yöneliktir.

Test Metodolojisi: Bireylerin, kendilerine sunulan her bir ifadeye ne ölçüde katıldıkları belirtilmeleri istenir. Puanlama, ters maddeler dikkate alınarak yapılır ve yüksek toplam puanlar, yüksek algılanan araştırma ve sorgulama becerilerine işaret eder.

Anahtar Kelimeler

Öz Yeterlilik, Bilişsel Algı, Bilgi Doğrulama, Dijital Medya, Ölçekleme, Psikometri, Geçerlik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Mevcut Değil

Kurum E-posta Adresleri: yasemin.kahyaoglu@deu.edu.tr (Yasemin KAHYAOLU ERDOĞMU?)

Yazın Adresi: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi (Sorumlu Yazar Tahmini Kurumu)

Çinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2019

Çinler ve Ücret: Ölçek, akademik ve eğitim amaçlı çalışmalarda, kaynak gösterilmek suretiyle kullanılabilir. Ticari veya büyük ölçekli uygulamalar için ilgili yazarlarla iletişime geçilmesi önerilir.

PDF Kaynağı: Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: internete-yonelik-arastirma-ve-sorgulama-becerileri-algisi-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

KAHYAOĞLU ERDOĞMUŞ, Y , AKPINAR, E . (2019). İnternet'e Yönelik Araştırma ve Sorgulama Becerileri Algısı Ölçeği'nin geliştirilmesi . *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , (50) , 1-21 .

Makalenin orijinal yayın bağlantısı: dergipark.org.tr

İnternet'e Yönelik Araştırma ve Sorgulama Becerileri Algısı Ölçeği

Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değitirilmemelidir.

Ölçekte toplam 25 madde bulunmaktadır. Örnek maddeler:

Bir haberin doğru olup olmadığını araştırmadan paylaştım.
İlk ulaştığım sitedeki bilgiler benim için yeterlidir.

ARABPSYCHOLOGY.COM